

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z wniosku K.Ł.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o przywrócenie prawa do renty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 listopada 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 maja 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania bez
obciążania skarżącej kosztami zastępstwa procesowego
pозwanego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 29 maja 2018 r. oddalił apelację wnioskodawczynie K.Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w Z. z dnia 3 marca 2016 r. oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Z. z dnia 14 kwietnia 2014 r. odmawiającej przyznania jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W sprawie tej ustalono, że wnioskodawczynie od 27 września 1999 r. do 31 marca 2014 r. była uprawniona do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. W dniu 19 lutego 2014 r. zgłosiła w organie rentowym wniosek o ustalenie prawa do pobieranego świadczenia na dalszy okres. W postępowaniu rentowym komisja lekarska orzeczeniem z dnia 9 kwietnia 2014 r. nie uznała jej za całkowicie

niezdolną do pracy, w konsekwencji organ rentowy odmówił jej przyznania wnioskowanego świadczenia rentowego.

W postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji biegli lekarze ortopeda, internista-nefrolog i neurolog, po przeanalizowaniu dokumentacji: medycznej zgromadzonej w aktach sądowych oraz przeprowadzeniu badania wnioskodawczynie, rozpoznali u wnioskodawczynie: przewlekły zespół bólowy kręgosłupa szyjnego i L-S na podłożu zmian dyskopatii wielopoziomowej z objawami stenozы struktur nerwowych; chorobę zwyrodnieniowo-dyskopatyczną kręgosłupa, szczególnie w odcinku szyjnym i lędźwiowym, bez istotnego ograniczenia funkcji narządu ruchu; stan po operacji dysku L6/S1 (1998); objawowe przewlekłe zapalenie obręczy biodrowej lewej; aktywną kamicę nerkową - układu moczowego; kamicę moczowodową prawostronną w wywiadzie; zdwojenie układu kielichowo-miedniczkowego nerki lewej; w wywiadzie nerki opadające; w wywiadzie zwężenie moczowodu prawego (2011); obustronny mierny niedosłuch, zwłaszcza po stronie lewej; stan po przebytej obustronnej operacji uszu środkowych (antrotomii) - w dzieciństwie; chorobę wrzodową dwunastnicy. Biegli ci nie stwierdzili u wnioskodawczynie takich schorzeń lub powikłań, które upośledzałyby jej zdolność do pracy, z wyłączeniem prac ciężkich, wymagających dźwigania ciężarów, przewlekłych wymuszonych pozycji, w ponadnormatywnym hałasie, na wysokości czy przy maszynach w ruchu. W ocenie biegłych, wcześniej pobierane świadczenie rentowe miało charakter okresowy i spełniło swoją rolę. Aktualnie wnioskodawczynie jest zdolna do pracy zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami jako pracownik administracyjno-biurowy lub sprzedawca.

Wnioskodawczynie nie zgodziła się z oceną jej stanu zdrowia dokonaną przez biegłych sądowych, prezentując odmienne oceny dokumentacji medycznej zgromadzonej w sprawie. Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe przez przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych: ortopedy, neurologa i specjalisty medycyny pracy. W opinii biegłego neurologa, u wnioskodawczynie nie stwierdza się takich schorzeń neurologicznych i odchyleń w stanie neurologicznym, które upośledzałyby zdolność do pracy zgodnej z posiadanymi kompetencjami. W szczególności w badaniu neurologicznym nie stwierdzono cech osłabienia siły mięśniowej, zaników mięśniowych ani wystąpienia odruchów patologicznych.

Ujawnione aktualnie odchylenia: zniesienie odruchów skokowych, ograniczenie bólowe lewego barku czy zaburzenia czucia były zbieżne z rozpoznanymi schorzeniami, ale nie ograniczają możliwości zatrudnienia wnioskodawczyni przy pracy biurowej. Natomiast w odniesieniu do czynności sprzedawcy występują ograniczenia dotyczące podnoszenia ciężkich przedmiotów, co jednak nie jest równoznaczne z długotrwałą niezdolnością do pracy. Biegła specjalista medycyny pracy wskazała, że kamica ani choroby tarczycy nie oznaczają rentowej niezdolności do pracy, ponieważ zaostrzenie takich dolegliwości można leczyć w ramach zasiłku chorobowego. Stwierdzony niedosłuch jest przeciwwskazaniem do pracy w hałasie, na wysokości i przy maszynach w ruchu, ale upośledzenie słuchu głównie w zakresie wysokich częstotliwości nie stanowi przeciwwskazań do pracy biurowej ani na stanowisku sprzedawcy. Zespoły bólowe kręgosłupa wymagają okresowej rehabilitacji, ale nie stanowią przeszkody w zatrudnieniu, zgodnym z posiadanymi kwalifikacjami. Wnioskodawczyni nie może tylko wykonywać ciężkiej pracy fizycznej lub wymagającej dźwigania ciężkich przedmiotów. Może natomiast wykonywać różne prace biurowe, pracować jako kasjer-sprzedawca lub sprzedawca w branżach niewymagających nadmiernego dźwigania, a także na ogólnym rynku pracy przy wykonywaniu innych lekkich prac fizycznych. Biegły ortopeda w badaniu przedmiotowym stwierdził zespół bólowy kręgosłupa bez istotnego ograniczenia ruchomości przy zachowanej poprawnej gibkości, bolesne ruchy barków i stawu biodrowego lewego, chód sprawny, widoczne zmiany dyskopatyczno-zwyrodnieniowe w postaci zwężenia przestrzeni międzykręgowych, pooperacyjnych zmian bliznowatych, osteofitów, wypuklin krążków międzykręgowych z uciskiem struktur nerwowych, który nie skutkuje w badaniu przedmiotowym. Nie stwierdził istotnych funkcjonalnie zaników mięśniowych, przykurczów stawowych lub zniekształceń kończyn. W jego opinii aktualny stan narządu ruchu wnioskodawczyni nie narusza w sposób istotny sprawności motorycznej jej organizmu ani nie upośledza wydolności chodu. Wymaga tylko okresowej kontroli lekarskiej, systematycznego usprawniania, leczenia farmakologicznego i fizykoterapeutycznego zaostrzeń zespołu bólowego kręgosłupa, kształtowania zachowań prozdrowotnych i unikania przeciążeń, przeto wnioskodawczyni nie jest częściowo ani całkowicie niezdolna do pracy dla celów

rentowych. Także w łącznej opinii zespół biegłych sądowych: specjaliści medycyny pracy, neurologa i ortopedy, po przeprowadzeniu badań specjalistycznych, przeanalizowaniu dokumentacji lekarskiej i wydaniu opinii częściowych, zgodnie stwierdził, że wnioskodawczyni nie jest częściowo ani całkowicie niezdolna do pracy. Wobec jednoznaczności opinii dodatkowo powołanych biegłych Sąd Apelacyjny uznał odwołanie za bezzasadne.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie: 1/ art. 382 w związku z art. 286 k.p.c. polegające na zaniechaniu przez Sąd Apelacyjny uzyskania od powołanych w sprawie biegłych lekarzy sądowych ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie lub dodatkowej opinii, pomimo zgłoszonych przez ubezpieczoną zastrzeżeń, co z kolei stanowiło dokonanie przez Sąd Apelacyjny ustaleń w zakresie stanu faktycznego zawierających luki w istotnych okolicznościach dla rozstrzygnięcia sporu, co uniemożliwiło właściwą subsumpcję przepisów prawa materialnego – art. 12 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach, a w konsekwencji wykluczało prawidłowy osąd sprawy, 2/ art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) przez błędną wykładnię i uznanie, że „na poziom posiadanych kwalifikacji skarżącej składa się również zdobyte kilkadziesiąt lat wcześniej wykształcenie pomimo tego, że nie było ono nigdy wykorzystane w praktyce oraz, że znaczna odległość czasowa jego uzyskania dezawuuje możliwość jego zastosowania w czasach współczesnych, że zachowanie zdolności do wykonywania prostych prac biurowych czy też fizycznych, które może wykonywać każdy pracownik, nawet nieposiadający żadnych kwalifikacji, stanowi o zachowaniu przez zdolności do pracy zgodnie z poziomem posiadanych kwalifikacji”.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na potrzebę wykładni art. 12 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach, który budzi w jej ocenie poważne wątpliwości w takim zakresie, „czy na poziom posiadanych kwalifikacji ubezpieczonego, będącego podstawą ustalenia częściowej niezdolności do pracy, składa się również zdobyte kilkadziesiąt lat wcześniej wykształcenie, pomimo że nie było ono nigdy wykorzystane w praktyce oraz że znaczna odległość czasowa jego uzyskania dezawuuje możliwość jego wykorzystania w czasach

współczesnych?”. Dodatkowo w jej ocenie skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w zakresie podnoszonego zarzutu naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 382 w związku z art. 286 k.p.c.

Wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania wraz z pozostawieniem mu rozpoznania wniosku o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w postępowaniu kasacyjnym. Alternatywnie domagała się uchylenia w całości zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy przez przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy od 1 kwietnia 2014 r. oraz zasądzenia od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych we wszystkich instancjach.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od skarżącej na rzecz pozwanego organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania. W razie powołania przesłanki przedsądu jaką jest występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych lub potrzeba wykładni spornych przepisów prawa, obowiązkiem skarżącej jest wywiedzenie i uzasadnienie występujących w sprawie problemów w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX 1102817). Sformułowanie zagadnienia prawnego powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisów, które nie poddają się jednoznacznej wykładni, a ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Równocześnie zadaniem Sądu Najwyższego jako najwyższego organu sądowego Rzeczypospolitej Polskiej nie jest działanie w interesie indywidualnym, lecz

powszechnym przez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania dla osiągnięcia celu ujednolicenia praktyki stosowania przepisów prawa pozytywnego. Natomiast powołanie się na wniosek, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wymaga wykazania, że w sprawie doszło do kwalifikowanego oczywistego naruszenia prawa, widocznego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy, oraz że skutek takiego naruszenia zapadł wyrok oczywiście wadliwy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 grudnia 2011 r., V CSK 113/11, LEX nr 1101690 oraz powołane tam orzecznictwo).

Wbrew prezentowanemu w skardze stanowisku, wskazane przez skarżącą postawy kasacyjnego zaskarżenia nie wymagają już wykładni, bowiem pojęcie „poziom kwalifikacji” w rozumieniu art. 12 ust. 3 ustawy emerytalnej stanowi podstawę do ustalania rodzajów prac, które są w zasięgu możliwości skarżącej, pomimo stwierdzanego upośledzenia sprawności jej organizmu, które nie wykluczają podjęcia innego odpowiedniego zatrudnienia. W szczególności wskazanie na wykorzystanie zachowanej zdolności skarżącej do pracy biurowej lub pracy „na kasie” stanowi jej możliwość wykonywania porównywalnych pod względem poziomu posiadanych kwalifikacji określonych rodzajów prac z wykorzystaniem dotychczasowych kwalifikacji i umiejętności, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter wszystkich wcześniej wykonywanych prac, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne skarżącej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., I UK 435/11, LEX nr 1214557). Takie uwzględnienie poziomu kwalifikacji zawodowych skarżącej dokonane przez Sąd pierwszej instancji i zaakceptowane następnie przez Sąd Apelacyjny, nie budziło zastrzeżeń. Skarżąca jest z wykształcenia pracownikiem administracji biurowej, ale pracowała też jako sprzedawca. Dlatego też poziom posiadanych przez skarżącą kwalifikacji zawodowych można wiązać nie tylko z tymi konkretnymi pracami (zawodami), ale też z różnymi innymi nieskomplikowanymi pracami na ogólnym rynku pracy, w tym przy pracy biurowej lub obsłudze kasy fiskalnej. Z miarodajnie ustalonego stanu faktycznego jednoznacznie wynika, że przeciwwskazane dla skarżącej jest podnoszenie ciężkich przedmiotów, przyjmowanie wymuszonych pozycji, praca w ponadnormatywnym hałasie, na wysokości lub przy maszynach w ruchu, co nie jest

równoznaczne z niezdolnością do pracy, skoro skarżąca zachowała zdolność do świadczenia prac biurowych lub obsługi kasy fiskalnej.

Proceduralne zarzuty kasacyjne w tym zakresie nie miały istotnego wpływu na kontestowany negatywny osąd spornego prawa do dalszej renty, ponieważ biegli sądowi lekarze specjaliści (neurochirurg, otolaryngolog, neurolog, ortopeda, internista-nefrolog, specjalista medycyny pracy) wskazali na medyczne podłoże aktualnego braku podstaw do stwierdzenia u skarżącej całkowitej lub niezdolności częściowej do pracy. Zgodnie z art. 286 k.p.c. sąd może, a zatem nie ma obowiązku żądać ustnego wyjaśnienia opinii złożonych na piśmie od tych samych lub innych biegłych. Sąd nie jest zobowiązany do dopuszczenia dowodu z kolejnych opinii w każdym przypadku, kiedy żąda tego strona postępowania, jeżeli uzyskane opinie zostały sporządzone prawidłowo i nie wymagają wyjaśnień, uzupełnienia lub dopuszczenia dowodu z opinii innych biegłych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2018 r., III UK 199/17, LEX nr 2607224). W szczególności, sądy nie mają obowiązku uwzględniania kolejnych wniosków dowodowych strony tak długo, aż udowodni ona korzystną dla siebie tezę i pomija je od momentu dostatecznego wyjaśnienia spornych okoliczności sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r., II UKN 45/97, OSNAPIUS 1998 nr 1, poz. 24). Tak było w przedmiotowej sprawie, w której wcześniejszy, nawet długotrwały stan niezdolności do pracy ani aktualny wiek ubezpieczonej nie wykluczały negatywnego ustalenia dalszego przysługiwania skarżącej renty, jeżeli aktualnie nie spełnia ona ustawowych warunków przysługiwania uprawnień rentowych, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 3 w związku z art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2014 r., I UK 378/13, LEX nr 1477427 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2017 r., II UK 362/16, niepublikowane).

Taki stan rzeczy oznaczał, że poddana przedsądowi skarga kasacyjna nie spełniła warunków i przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, gdyż powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz jego suwerenną oceną prawną, które co do zasady usuwają się spod rozeznania kasacyjnego (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., bez obarczania skarżącej kosztami zastępstwa procesowego pozwanego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym w zgodzie z art. 102 k.p.c.

as